

© TWAN WIERMANS

Vijf tips voor een gezonde bodem

Dat een gezonde bodem de basis vormt voor een rendabele landbouw hoef je een landbouwer niet uit te leggen. Boeren die met hun bodem begaan zijn, zien steeds vaker de positieve link tussen bodemkwaliteit en hun bedrijfsresultaten. Verrassend? Nee, want een goede bodem is als een verzekering voor een geslaagde oogst.

Maarten Raman, Agrobeheercentrum Eco² en
Patrick Meulemeester, innovatieconsulent Innovatiesteunpunt

De cijfers zijn hallucinant. In 2017, 2018 en 2019 was er voor vele miljoenen euro's teeltschade. Het ging respectievelijk om 7, 31 en 50 miljoen euro. Enkel dat laatste cijfer moet nog bevestigd worden, maar de tendens is pijnlijk. Dit is niet houdbaar. De oorzaak ligt bij de klimaatverandering. In 2019 was de opwarming al 1°C ten opzichte van het begin van de twintigste eeuw. Als we het akkoord van Parijs al halen, zal er nog 1°C bijkomen. De extreme weersomstandigheden zullen dus met zekerheid het nieuwe normaal worden. Willen landbouwers blijven telen, dan zal men zich grondig moeten voorbereiden op die extreme weersomstandigheden.

Gelukkig liggen de oplossingen voor droogte en wateroverlast in dezelfde lijn en dragen deze maatregelen ook bij aan het bodemleven, de bodemstructuur en de bodemdraagkracht. In dit artikel geven we vijf tips die als basis dienen ter verbetering van de bodem.

Tip 1 • De ideale bandenspanning

De steeds grotere en zwaardere landbouwmachines leiden onbedoeld tot immense bodemslijtage en -verdichting. Die verdichting leidt tot 20% lagere gewasopbrengsten, maar de bodem neemt ook slechter water op en is minder doordringbaar voor water en plantenwortels. Een bandendrukssys-

teem kan tot 39% minder bodemverdichting leiden. Schaf je zelf een bandendrukssysteem aan, dan kan je tot 30% VLIJF-steun ontvangen. Twijfel je nog? Ga eens langs bij een loonwerker die over het bandendrukssysteem beschikt.

Tip 2 • De juiste groenbedekker

Een groenbedekker zaaien is voor een hedendaagse landbouwer een standaardpraktijk. Eigenlijk zou elk perceel de voordelen van een vanggewas moeten ervaren. Maar het aanbod is divers en ze hebben alle hun unieke eigenschappen. Voor velen is het niet meer duidelijk voor welke groenbedekker je wanneer het best kiest. Het Interreg-project 'Leve(n) de Bodem' ontwikkelde een interessante tool die je hierbij helpt. Een groenbedekker levert veel bescherming tegen de impact van regen, maar verzorgt ook de bodemstructuur en heeft een positief effect op het organische koolstofgehalte. Hij vangt niet enkel stikstof, maar levert ook een positieve bijdrage aan het bodemleven. De beslissingsboom voor groenbedekkers vind je op www.levendebodem.eu.

Tip 3 • Voldoende koolstof in je bodem

Organische koolstof (OC) is een uiterst belangrijk element in een gezonde landbouwbodem. Echter stelt de Bodemkundige Dienst van België (BDB) vast dat onze bodems steeds minder rijk zijn aan dat zwarte goedje. De functie van OC in de bodem is divers. Het fungeert als bindmiddel van de aggregaten, verhoogt het waterbergend vermogen, dient als leverancier voor nutriënten en als pH-buffer. Met die unieke positieve eigenschappen moeten we aan de slag om de gevolgen van de klimaatverandering op onze percelen te kunnen tegengaan. Maar hoe doe je dat in combinatie met het MAP 6? In principe is de oplossing niet zo heel moeilijk. Wanneer de bron van

OC geen N of P bevat, wordt de balans niet beïnvloed. Hakselhout heeft een hoge C/N-verhouding (47) en een heel hoge C/P-verhouding (365). Houtsnippers zijn hiervoor dan ook een ideale bron.

In het project 'Koester de Koolstof' stelde ABC Eco² samen met BDB vast dat houtsnippers aanbrengen in combinatie met niet-kerende bodembewerking het beste resultaat oplevert. Houtsnippers voer je in het najaar op. Je kan ze best licht inwerken.

Tevens stellen we vast dat heel veel ondernemingen hun koolstofvoetdruk wensen te verlagen of op termijn klimaatneutraal willen worden. Er is dus een markt voor koolstofopslag. Het koolstofgehalte in je bodem met 0,05% verhogen, komt ongeveer overeen met 10 ton minder CO₂ in de lucht. In deze markt kijkt niemand naar de lokale Vlaamse landbouw om hier een oplossing te bieden. Het Innovatiesteunpunt onderzoekt in het Interregproject Carbon Farming de mogelijkheden van een verdienmodel.

Tip 4 • Hou je water bij

In de toekomst zullen de zomers met zekerheid droger zijn. De verminderde neerslag die zal vallen, zal kort en hevig zijn. Water krijgt hierdoor onvoldoende tijd om in de grond te trekken. Het ongewenste gevolg is dat er zo verdroging optreedt. Landbouwers hebben er dus baat bij om in hun perceelsgrachten stuwstukjes te plaatsen waardoor ze hun grachten kunnen inzetten als waterbuffer.

ABC Eco² heeft ervaring met het plaatsen van stuwstukjes. Landbouwers die zo'n stuw plaatsen én het waterpeil ermee beheren zien een effectieve verbetering in hun watervoorraad en dus hun gewasopbrengst. Bijkomend voordeel is dat dergelijke systemen overstromingen kunnen voorkomen. Via niet-productieve VLIF-investeringssteun is het mogelijk om 100% van je stuw gesubsidieerd te krijgen.

Klassieke drainage voert water altijd af. Enkel wanneer de grondwaterstand onder de drains is gezakt, stopt de werking. Doordat de watervoorraad steeds wordt weggezogen door de drains, komen de planten vaker in droogtestress dan nodig. Gedraineerde akkers zijn dus erg kwetsbaar in droge zomers. Peilgestuurde drainage kan dit probleem oplossen. Door de uitstroom van de drains te regelen in de regelput kunnen we het wateraanbod van elke regenbui optimaal inzetten voor de gewasgroei. De BDB berekende dat 5 ha peilgestuurde drainage één olympisch zwembad aan water extra ter beschikking kan stellen aan de planten.

Tip 5 • Overweeg niet-kerende bodembewerking

De eigenschappen van niet-kerend werken, beantwoorden helemaal aan de uitdagingen die de landbouwsector te wachten staat.

Een niet-gekeerde bodem heeft een betere bodemvochtregulatie. Neerslag die valt wordt makkelijker opgezogen.

Daardoor gaat overtollig water ook sneller in de dieperliggende lagen en wordt het waterpeil gemakkelijker aangevuld. Bij neerslagtekort fungeert de bodem als een spons die vertraagd zijn water vrijgeeft. De draagkracht van een bodem die jarenlang niet gekeerd wordt, is opmerkelijk groter dan die van een geploegde bodem. In nattere oogstperioden kunnen de zware machines met beperkte structuurschade het gewas binnenhalen.

Op geploegde bodems worden diepe sporen gereden, met veel schade tot gevolg. Door de organische componenten bovenaan de bodem te houden, ontstaat er een concentratie aan organische koolstof in die toplaag. De plantenwortels zullen zich hierdoor beter kunnen ontwikkelen met robuuste planten tot gevolg. Deze techniek invoeren doe je echter niet van vandaag op morgen. Laat je bijstaan bij de start. ■

Patrick Meulemeester

innovatieconsulent
patrick.meulemeester@innovatiesteunpunt.be

Gezonde bodem is de bodem van de toekomst

De hoeveelheid koolstof in onze landbouwbodems bereikt op veel percelen een kritisch minimum. Een verdere daling kunnen we ons als sector niet meer veroorloven. Veel van onze landbouwbodems zijn onvoldoende klimaatrobuust om de wijzigende weersinvloeden, extreme droogtes en intensere regenbuien, te weerstaan. Hou rekening met de tips uit het artikel hiernaast en dan ben je al flink op weg om onze bodems gezonder te maken.

Het Innovatiesteunpunt onderzoekt of we hiermee aan de slag kunnen in een verdienmodel voor de landbouwer. Het Interregproject Carbon Farming (koolstofboeren) wil heel duidelijk inzetten op landbouw en landbouwers als deel van de oplossing in het klimaatdebat. Via het animatiefilmpje 'Verdienen aan je bodem' maak je kennis met de principes van het verdienmodel.

www.innovatiesteunpunt.be/verdienenaanjobodem

**“Veel van onze landbouw-
bodems zijn onvoldoende
klimaatrobuust.”**